SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

23.11.2022

Eduskunnan lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

Asia: HE 272/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 165/2020 vp) täydentämisestä

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta (HE 165/2020 vp.). Esityksessä ehdotetaan säännöksiä täsmennettäväksi perustuslakivaliokunnan lausunnossaan 40/2020 vp esittämien valtiosääntöoikeudellisten huomautusten johdosta. Tupakointi ehdotetaan kiellettäväksi vankiloiden sisätiloissa, mutta vangeille ja tutkintavangeille varattaisiin mahdollisuus tupakoida ulkotiloissa. Lisäksi säädettäisiin vankien ja tutkintavankien oikeudesta tupakoinnista vieroittautumisen tukeen.

Muutokset ovat aiheellisia, sillä tämänhetkinen lainsäädäntö ei tarpeellisella tavalla suojaa vankeja ja vankilan työntekijöitä tupakansavulle altistumiselta vankilan sisätiloissa.

Vankien terveydentila on monien selvitysten perusteella selvästi vastaavan ikäistä väestöä huonompi. Vankiterveydenhuollon tavoite on tarjota vangeille vastaavanlaiset terveydenhuollon palvelut kuin muulle väestölle sekä mahdollisuus parhaaseen mahdolliseen terveyteen. Tämä koskee niin tupakoivia kuin tupakoimattomia vankeja. Kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi toimiva eurooppalainen komitea (CPT) on korostanut tupakoimattomien vankien oikeutta savuttomaan ilmaan. Lisäksi kysymys on vankiloiden henkilökunnan oikeudesta terveelliseen työympäristöön. Näitä tavoitteita voidaan toteuttaa kieltämällä tupakointi vankiloiden sisätiloissa.

Vankeusaika tulisi nähdä mahdollisuutena vaikuttaa monella tavalla vangin tulevaisuuteen myös vapautumisen jälkeen. Vankilaan joutuvat henkilöt eivät useinkaan hakeudu vankeusrangaistusta ennen tai sen jälkeen riittävän usein sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin hyvinvointinsa edistämiseksi. Tupakoinnista vieroittautuminen vaatii monien kohdalla paljon tukea ja se voidaan – ja se on välttämätöntä – järjestää vangeille vankeuden aikana. Ensiarvoisen tärkeää on tarjota vangeille tupakoinnin lopettamiseen monipuolisesti tukea ja varmistaa siihen tarvittavat resurssit.

Esityksestä aiheutuu lisäresurssitarpeita, jotka kohdistuvat vankien terveyden edistämiseen. Vankiterveydenhuollon yksikölle aiheutuu henkilöstön lisäkustannuksia 150 000 euroa (3 htv, 50 000 euroa/htv.). Lisähenkilöstöä tarvitaan tukitoimenpiteiden alkuarviointiin ja tupakan vieroitusoireita käsittelevien ryhmien järjestämiseen. Isoissa vankiloissa tarvitaan useampi ryhmä. Tietyille tunnisteluille riskiryhmille tulee suunnata lääkkeellistä tupakoinnin vieroittamisen tukea. Vankiterveydenhuollolle aiheutuu tupakoinnin lopettamisen tukemisen lääkehoitokustannuksia 100 000 euroa vuodessa. Lisäkustannukset ovat yhteensä 250 000 euroa.

Suomen tavoitteena on ollut jo pitkään kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Vaikuttamalla vankien terveyteen monipuolisesti voidaan tämän erityisen heikossa asemassa olevan ryhmän terveyttä edistää merkittävästi. Huomioiden tupakoinnista aiheutuvien haittojen laajuus kansanterveydelle ovat tupakoinnin vähentämiseksi tehtävät ratkaisut erittäin tarpeellisia. STM katsoo esityksen olevan aiheellinen ja oikeasuhtainen.

Eveliina Pöyhönen

osastopäällikkö

Tapani Hämäläinen

lääkintöneuvos